

actus charitatis, vel meritorii : ita præcedit in Deo intentio dandi homini actum charitatis ad voluntatem, seu præscientiam absolutam vocationis congruæ, quæ propter talem actum datur. Neque contra hoc occurrit nova difficultas, cui satisfacere necesse sit.

11. *Actus bonos independentes a peccato Deus absolute vult.* — *Actus bonos dependentes a peccato non vult Deus absolute, nisi post scientiam peccati.* — Solum adverte, inter hos actus liberos, quosdam esse omnino independentes a peccato, quia neque illud supponunt necessario, neque includunt intrinsicum respectum ad illud, ut sunt actus fidei, spei, amoris, etc., alios vero esse, qui necessario supponunt peccatum, ut est proprius actus pœnitentiæ. In prioribus ergo actibus procedit absolute et sine limitatione sententia posita, quia illos actus per se primo Deus intendit, et ex se, voluntate antecedente, simulque efficaci, (juxta sensum Chrysostomi et Damasceni alibi declaratum) illos vult et intendit, quia sunt omnino boni et nullum malum supponunt. Posteriores vero actus non intendit Deus voluntate absoluta, donec habeat absolutam præscientiam peccati futuri, quia nec formaliter, nec virtute potest Deus velle peccatum : vellet autem (saltem virtualiter) si absolute præfiniret actum intrinsece respicientem peccatum, non supposito ipso peccato, ut latius declarabo infra, de effectibus prædestinationis tractando.

12. *Actus contritionis prius ratione præfinitur, quam medium ad illum.* — Quamvis autem hoc ita sit, nihilominus etiam in his actibus, seu mediis verum habet sententia posita, servata proportione. Nam licet Deus non velit absolute actum contritionis, verbi gratia, donec videat peccatum, propter quod tollendum, est necessarius; nihilominus prius secundum rationem præfinit, et intendit prædestinato actum contritionis, quam velit illi dare auxilium efficax, vel aliud medium per se ordinatum ad illum actum. Nam peccatum non est medium ordinatum ad contritionem, sed est materia et occasio inducens necessitatem ejus : media autem ad contritionem sunt illa, quæ per se ordinantur ad efficiendam contritionem. Et ideo supponitur quidem præscientia peccati, et ante illam præcedit voluntas permittendi illud, non vero supponitur voluntas talium mediorum, sed hæc, nostro modo intelligendi, consequitur ex intentione talis finis.

CAPUT XIV.

HABEAT NE DEUS VOLUNTATEM EXEQUENTEM CIRCA BONA, QUÆ CONFERT PRÆDESTINATIS, PRÆTER EAS, QUÆ AD ORDINEM INTENTIONIS PERTINENT.

1. *Prima ratio dubitandi.* — Ratio dubitandi est, quia voluntas Dei absoluta per se ipsam est efficax eorum, quæ ita vult : *Omnia enim, quæ voluit, fecit*, ergo si habet Deus voluntatem absolutam, qua statuit dare gloriam et gratiam prædestinatis, per eandem omnino voluntatem hæc bona confert : ergo supervacaneum est aliam fingere voluntatem exequentem, etiam ratione distinctam ; maxime, quia hæc distinctio ex objectis sumenda esset : talis autem voluntas versatur circa idem objectum.

Secunda ratio. — Secundo urget hic difficultas supra tacta et non soluta, quia si hæc duæ voluntates sunt necessariae, ut homines consequantur salutem, illa circa quos Deus non habuit has voluntates, non habent ex parte Dei omnia necessaria et consequenter salvari non possunt : si autem non sunt ambæ voluntates necessariae, nec ponendæ, nec distinguendæ sunt.

Tertia ratio. — Quod tertio ita confirmo, quia impossibile est Deum habere circa creaturam aliquod decretum liberum, quod necessarium non sit ad aliquam realem mutationem creaturæ, sed ad unam mutationem, seu effectum in creatura sufficit una voluntas ejus : ergo impossibile est aliam, vel alias multiplicare. Minor constat ex efficacia divinæ voluntatis : Major autem sic ostenditur. Quia divina voluntas non habet decretum liberum circa creaturam per sui mutationem : ergo non potest illud habere nisi per mutationem creaturæ, quia per tale decretum habet Deus novum respectum ad creaturam, saltem rationis : impossibile autem est inter duo extrema intelligere novum respectum sine mutatione alterius : ergo non potest Deus habere decretum liberum, nisi quatenus necessarium est ad aliquam realem mutationem creaturæ.

2. *Aliquorum opinio.* — Ob hanc difficultatem, nonnulli theologi moderni negant in divina voluntate hos duos ordines intentionis et executionis, et consequenter negant distinctionem rationis inter prædictos actus. Tamen ex hoc principio in sententias omnino contrarias divisi sunt. Quidam enim ob hanc causam, vel omnino negant intentionem finis, quæ ra-

tione præcedat electionem mediorum in divina voluntate, vel saltem negant illam intentionem esse efficacem. Sed contra hos satis disputatum est. Alii vero ponentes in Deo hanc intentionem, asserunt, per illammet determinare Deum efficaciter voluntatem humanam ad exequendum id, quod Deus per talem voluntatem præfinivit, quia hæc est efficacia divinæ voluntatis. Hi tamen auctores vix possunt conciliare libertatem arbitrii cum præfinitione divina, de qua re dicam infra in proprio loco : et ideo has sententias prætermitto.

3. *Vera sententia.* — *Probat.* — Dicendum ergo est, voluntatem, qua Deus exequitur id, quod ordine intentionis circa electos præfinierat, esse ratione distinctam a voluntate intentionis et electionis. Hæc assertio sequitur necessario ex dictis, quia Deus vult ordine intentionis gloriam prædestinato ex sola sua gratia : dat autem eandem gloriam non ex sola liberalitate, sed ex meritis : non dat autem, nisi per voluntatem : ergo necesse est intelligere in Deo voluntatem, qua exequitur donationem gloriæ, ut ratione distinctam a priori voluntate, qua eandem gloriam intendit. Idem videre licet in ordine causarum et effectuum naturalium, in quibus Deus intendit finem, et propter illum applicat media, per quæ postea exequitur effectum intentum, quam executionem per suam etiam voluntatem facit : ergo necesse est illam esse aliquo modo distinctam. Denique de divinis rebus nos philosophari non possumus, nisi ex humanis servando proportionem et tribuendo Deo quidquid perfectionis est, remotis imperfectionibus : sed in nobis invenimus hos duos ordines intentionis, seu consultationis et executionis esse distinctos et necessarios ad perfectum modum operandi propter finem, ex propria intentione et relatione ipsius operantis. Est autem imperfectionis in nobis, quod hæc facimus per actus re ipsa distinctos, et per mutationem realem nostræ voluntatis, et medio discursu, consultatione et inquisitione mediorum : ergo, seclusis his imperfectionibus, in unico et simplicissimo actu voluntatis Dei, utramque rationem actuum intelligere debemus, cum perfectissime operetur propter finem. Hoc tamen melius constabit expediendo tria dubia, quæ in rationibus dubitandi postulantur.

4. *Expediatur difficultas ex primo argumento.* — *Diversitas actuum circa idem objectum potest in Deo sumi ex propinquis motivis.* — Primum dubium est, quo modo possit hæc distinctio actuum intelligi circa eandem rem

volitam a Deo. Ad quod breviter respondeo, aliquando posse intelligi diversitatem hanc ex proximis motivis, propter quæ intelligitur Deus habere hujusmodi voluntatis actus, ut, verbi gratia, in eadem gloria, quam Deus vult prædestinato, intelligimus in prima intentione illius, rationem volendi esse solam divinam bonitatem : respectu autem voluntatis, per quam Deus in executione vult dare gloriam proximam rationem esse merita, quæ jam videntur in ipso prædestinato. Sic enim divus Augustinus varia ejus loca inter se conferendo, præsertim lib. 1, ad Simplicianum, quæst. 2, et de Correctione et Gratia, cap. 7, duas electiones in Deo distinguit : unam mere gratuitam, quam habet ex solo motivo misericordiæ : aliam justitiæ, quam habet ex motivo meritorum. Unde optima concluditur ratio pro assertionem posita. Nam voluntas intentionis et executionis, ut versantur circa gloriam dandam prædestinato, ita distinguuntur in Deo, sicut attributum justitiæ et misericordiæ, vel liberalitatis : sed distinguuntur ratione : ergo et illæ voluntates.

5. *Hæc distinctio non habet locum in donis ex seipso et per seipsum a Deo dandis.* — Atque ad hunc modum possunt facile distingui hæc duæ voluntates, quatenus versantur circa omnia dona gratiæ, quæ pendent ex cooperatione nostra libera. Nam in illis omnibus prima dilectio, qua Deus efficaciter ordinat prædestinatum ad habendum tale bonum, est ex liberalitate et misericordia : voluntas vero, qua Deus re ipsa confert tale donum, semper respicit cooperationem liberi arbitrii, velut rationem, propter quam in aliquo genere causæ homo recipit tale donum, sive sit causa meritoria, sive dispositiva, velut conditionem sine qua non, seu concausam, quæ tantum secundario, et minus principaliter est cooperans divinæ gratiæ. At vero in illis donis, quæ Deus per seipsum, et tantum ex seipso facturus est, non videtur habere locum hic distinctionis modus, quia primam vocationem, verbi gratia, omnino gratis et absolute Deus dare decrevit in ordine prædestinationis, et omnino etiam gratis dat in ipsa executione : atque etiam sine nobis libere cooperantibus.

6. *Alia distinctio actus petenda ex modo tendentiæ in objectum.* — Et ideo addo aliam rationem distinguendi hæc duo, quæ sumi potest ex modo, quo divina voluntas versatur circa tale objectum, et ex diversis rationibus, quæ in illo considerari possunt. Est enim donum illud objectum quoddam amabile, cui voluntas per

affectum conjungi potest, et est etiam res quædam factibilis a tali operante, qui potest applicare potentiam suam ad talem effectum exequendum. Priori modo versatur voluntas Dei circa tale objectum, quando ordine tantum intentionis procedit: posteriori autem modo quando jam inchoat executionem. Quam doctrinam sumo ex D. Thoma, 1, 2, quæst. 15 et 16, præsertim art. 4, ubi hoc modo distinguit consensum, et electionem ex una parte, ab usu. Nam consensus pertinet ad ordinem consultationis, dicitque acceptationem talis medii per affectum, et complacentiam, vel etiam per electionem, si cum aliis conferatur, nondum tamen ex vi talis actus sit, quia in eo se gerit voluntas, ut facultas operativa ad extra: Usus vero sequitur post electionem, et inchoat executionem effectus, quia jam versatur circa illum, ut operabilem. Ad eundem ergo modum intelligere debemus voluntatem divinam.

7. *Potentia Dei executrix distinguitur a voluntate et intellectu divino.* — Denique hoc erit facilius, si advertamus, potentiam, per quam Deus exequitur exteriores actiones, esse ratione distinctam ab intellectu, et voluntate ejus, ut ex aliis locis nunc suppono. Per voluntatem igitur, qua Deus intra se præfinit, seu acceptat tale medium, non intelligitur applicare potentiam suam ad operandum, sed tantum amare illud bonum respectu talis personæ, per voluntatem autem exequentem applicat potentiam suam ad exequendum id quod dilexerat. Et ideo, si talem effectum operaturus est Deus cum causa secunda, ita applicat potentiam suam, sicut tali causæ secundæ, vel debitum, vel proportionatum est. Unde si illa sit tantum operatura physice, et non libere, applicat suam potentiam ad concursum determinatum ad unum. Si vero causa secunda sit operatura libere, applicat ad influxum magis indifferentem. Hoc igitur modo recte intelligitur distinctio inter has voluntates.

8. *Satisfit secundæ rationi, et declaratur necessitas utriusque voluntatis intentionis, et executionis.* — Secunda difficultas erat, quæ sit necessitas utriusque voluntatis, et quo modo salvetur sufficientia auxilii in his, cum quibus Deus non habet utramque voluntatem. Quod ut declarem, adverto ex duplici capite posse hujusmodi voluntatem esse necessariam, vel saltem convenientem ad aliquod opus: scilicet vel ex parte ipsius agentis, ut perfecto modo operetur. Priori modo est omnino necessaria ad quemlibet effectum Dei voluntas

exequens ipsius, quia vel est principium proximum talem effectum, vel certe est immediate applicans omnipotentiam, quæ est tale principium proximum. Sicut in homine respectu omnium effectum, et actionum, quæ procedunt a potentis subordinatis voluntati in agendo, actus voluntatis, quo movet, et applicat potentiam executivam ad operandum, est simpliciter necessarius ad talem effectum. Ex parte vero agentis, ut perfecto, et rationali modo operetur, est necessaria intentio, et electio, seu acceptatio mediorum propter finem, quia sine illa non dirigeret actiones suas propria, et intrinseca relatione ad determinatum finem, cum tamen hoc maxime necessarium sit ad perfectum operandi modum.

9. *Declaratur doctrina hæc in omni genere agentium, nam imprimis in homine ad movendam manum, verbi gratia, sufficit ex parte effectus ille actus voluntatis, quo potentia motiva manus applicatur ad talem actionem: at vero ex parte ipsius hominis, ut perfecto, et morali modo exerceat talem actum, necessarius est alius voluntatis actus, quo actionem illam externam in aliquam finem dirigat.* Rursus in agentibus naturalibus, ut ignis, verbi gratia, calefaciat, sufficit facultas proxime efficiens calefactionem: tamen ut illa actio perfecto modo fiat ex parte causæ agentis, necessaria est aliqua ordinatio in finem, et quia proximum agens ita est imperfectum, ut per se non possit habere illam intentionem finis, dixit philosophus necessarium esse ut natura subordinetur superiori agenti, a quo in finem dirigatur. Denique in Deo ista ostenditur: Vult enim DEUS offerre homini concursum necessarium ad actum peccati, vult etiam offerre concursum ad actum bonum, quæ voluntas Dei, est quasi exequens, et necessaria ad effectum ex parte illius. Et nihilominus Deus vult concursum ad actum bonum propter ipsum actum, atque adeo ex intentione ejus: non sic autem vult concursum ad actum bonum propter ipsum actum, atque adeo ex intentione ejus: non sic autem vult concursum ad actum peccati, quia ex parte agentis ad perfectionem ejus pertinet ut bonum intendat, non vero ut intendat malum. Recte igitur distinguitur prædicta duplex necessitas, et uterque ordo intentionis, et executionis in divina voluntate.

10. *Objectio.* — *Respondetur.* — Dicere vero potest aliquis, hoc discursu ad summum ostendi, necessariam esse in Deo intentionem finis alicujus per simplicem, et inefficacem ac-

tum. Respondeo imprimis, hoc satis esse, ut distinguamus ordinem intentionis ab ordine executionis: neque enim nos contendimus intentionem omnino absolutam, et efficacem esse simpliciter necessariam. Tamen hinc ulterius recte colligimus, ad perfectionem agentis pertinere, ut possit, si velit, absoluta, et efficaci intentione velle finem, et ex illa speciali, et efficaci modo providere, et præparare media ad talem finem. Et ita etiam breviter respondimus supra ad similem difficultatem de electione ad gloriam, videlicet si illa est necessaria, quo modo Deus sufficientia principia tribuat his hominibus, quos a principio tali modo non elegit. Responsio enim clara est, quia illa electio non est simpliciter necessaria ex parte effectuum, sed solum ex parte agentis, supposito speciali, et perfecto modo providentiæ, quem habere voluit cum hujusmodi hominibus, quamvis sine illa potuerit sufficientia media gratiæ providere, ut latius constabit ex dicendis circa reprobos.

CAPUT XV.

AN INTENTIO EFFICAX DEI, ET EXECUTIO MEDIORUM, DIVERSAS MUTATIONES EX NECESSITATE EFFICIENT IN PRÆDESTINATO.

1. *Prima opinio.* — Hæc est tertia difficultas, quam argumenta postulabant quæ supra etiam tacta est. Pendetque ex alia generali quæstione, an decretum liberum Dei semper, ac necessario faciat aliquam realem mutationem creaturæ, et consequenter non possit aliquis actus liber in Deo intelligi, sine quo omnis mutatio, quæ in creatura sit, consistere posset. Ita enim sentiunt aliqui auctores, propter solum fundamentum inter arguendum tactum: et ex hoc principio inferunt multa valde notanda in Theologia, videlicet. Deum habere aliquem actum amoris omnino necessarium circa creaturas possibles; non posse Deum remittere peccatum etiam veniale, nisi si faciendo in homine mutationem realem formaliter incompossibilem illi peccato: item non posse ordinare rem unam ad aliam, ut finem, nisi ex se habeat naturalem habitudinem ad talem finem, vel in illa fiat aliqua realis mutatio, per quam talem ordinationem recipiat, et similia, quæ difficilia sunt: et ideo circa hoc principium, breviter, quod sentio, dicam.

2. *Conclusio.* — *Probatur inductione.* — Assero igitur imprimis, posse Deum per decretum efficax ordinare unam rem ad aliam, ut

ad extrinsecum finem, (id est, tali rei non debitum, nec illi connaturalem) nulla speciali mutatione facta in tali re, quæ sic ordinatur in finem, neque in ipso fine, ad quem ordinatur. Hoc primum ostendo inductione facta in omni ordine effectuum: efficit enim Deus pluviam interdum ex intentione fructuum aliquando vero ex intentione puniendi homines: in quo effectum, si consideremus totam realem mutationem, quæ sit in pluvia, potest esse eadem, sive fiat propter hunc, sive propter illum finem, cum tamen illi fines valde extrinseci sint tali effectui. Deinde, in moribus, ex sententia Sanctorum omnium, Deus vult permittere peccatum ex intentione alicujus boni, quod ipse Deus potest ea occasione operari, quamvis talis permissio ex natura sua non inferat tale bonum, neque illud ex se respiciat. Imo (ut infra videbimus) permissio peccati (juxta communem sententiam) aliquando est effectus prædestinationis, et intenditur a Deo, ut per illam paret viam ad consecutionem gloriæ alicujus hominis. Constat, nec propter hunc finem permissionem ipsam realiter fieri alio modo, neque ex intrinseca sua natura postulare talem finem. Et confirmari potest hoc exemplum ex eo quod eandem permissionem aliquando Deus vult in vindictam peccati.

3. *Potuit Deus creare hominem cum eadem natura non ordinando illum ad finem supernaturalem.* — Præterea de mysterio Incarnationis docet fides, factum esse propter nos homines et propter nostram salutem: Unde etiam constat apud theologos, mysterium illud aliquo modo esse ordinatum in salutem hominum, ut in finem. Est autem per se notum, hunc finem non esse intrinsecum incarnationi nec debitum: est item manifestum, potuisse Deum facere totum illud mysterium, totamque mutationem realem quam nunc fecit in humana natura ad perficiendum illud, non intendendo illum finem, nec reparando homines per Christum, sed alios creando et sanctificando. Tandem in re de qua agimus, certum est, creare nunc Deum hominem propter finem supernaturalem, et potuisse illum creare cum eadem natura, non ordinando illum ad talem finem, quod nunc suppono ex materia de gratia: ergo habuit Deus decretum liberum quo voluit ordinare hominem ad talem finem, licet immediate ex hoc decreto nulla mutatio in homine fiat.

4. Præterea omnes theologo concedunt, præter omnem voluntatem, per quam Deus confert media hominibus ad consequendum superna-